

Sygn. akt I CSK 5573/22

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa Banku spółki akcyjnej w W.

przeciwko K. B.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym 1 lutego 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,

na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z 28 kwietnia 2022 r., sygn. akt I ACa 1001/21,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz K. B.
kwotę 8100 (osiem tysięcy sto) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 kwietnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację powódki Banku S.A. w W. od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie przeciwko K. B. o zapłatę.

Powódka wniosła skargę kasacyjną, w której żądała uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w całości oraz o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie do ponownego

rozpoznania, ewentualnie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zmianę wyroku Sądu Okręgowego w całości, tj. orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu.

Jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne:

1) czy w sytuacji, gdy pełnomocnik pożyczkobiorcy podnosi zarzut abuzywności postanowień umowy pożyczki indeksowanej do CHF w sprawie z powództwa pożyczkodawcy o zapłatę dotyczącego odpowiedzialności kontraktowej pożyczkobiorcy wynikającej z umowy pożyczki indeksowanej do CHF, a pożyczkobiorca prowadzi działalność gospodarczą pod adresem, pod którym znajduje się nieruchomość będąca przedmiotem zabezpieczenia pożyczki i nie przedstawia żadnego kontrdowodu, w sprawie nie zachodzi przesłanka konsumenckiego charakteru umowy, a co za tym idzie - brak możliwości powołania się przez pożyczkobiorcę na abuzywność postanowień umowy pożyczki w rozumieniu art. 385¹k.c.?, 2) w jakim zakresie sądy powinny brać pod uwagę konieczność zachowania równowagi pomiędzy wagą naruszenia i jej potencjalnymi skutkami, a konsekwencjami dla obu stron przyjętego przez sąd rozwiązania, w szczególności w kontekście nadużycia prawa, zasady równości prawa, proporcjonalności - adekwatności konsekwencji dla stron do rzeczywistych zarzucanych bankowi naruszeń, zgodności z zasadami współżycia społecznego?, 3) czy art. 6 ust. 1. oraz art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG, art. 385¹ § 2 k.c., a także zasada równoważności, proporcjonalności i skuteczności prawa, sprzeciwia się temu, aby po stwierdzeniu warunku nieuczciwego dotyczącego ustalania kursu waluty w umowie pożyczki indeksowanego, w sytuacji, w której pożyczkobiorca ma możliwość na mocy ustawy lub umowy do spełnienia świadczenia bezpośrednio w walucie obcej, treść łączących strony zobowiązań ustalona została w oparciu o świadczenie możliwe do spełnienia, tj. bezpośrednio w walucie obcej?, 4) czy system ochrony praw konsumenta, przewidziany w dyrektywie 93/13 i implementowany do polskiego porządku prawnego w szczególności poprzez art. 385¹ k.c., obejmuje swoim zakresem również konsumentów, którzy nie są dostatecznie uważni i rozsądni, nie zapoznają się z treścią przedstawionego projektu umowy oraz przedstawionych im oświadczeń i pouczeń lub nie dążą do

wyjaśnienia ich treści, jeżeli ich nie rozumieją?, 5) czy w świetle art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r., poz. 2324) oraz art. 353¹ k.c., w przypadku stwierdzenia przez sąd niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie pożyczki indeksowanej do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (kursu kupna i sprzedaży, tzw. klauzula *spreadu*), dopuszczalne jest stwierdzenie przez Sąd upadku umowy, w przypadku, w którym strony uregulowały swoje stosunki prawne, zgodnie z istotą zasady swobody umów, przy jednoczesnym braku podstaw do ogólnego wyłączenia dopuszczalności wprowadzenia klauzuli indeksacyjnej do umowy?, 6) czy sposób, w jaki postanowienie umowne było stosowane (wykonywane), już po zawarciu stosunku prawnego, może mieć znaczenie dowodowe, tzn. służyć wykazaniu tezy o braku niedozwolonego charakteru (abuzowości) tego postanowienia umownego, według stanu na dzień zawarcia umowy?, 7) czy w toku a) kontroli incydentalnej abuzowości postanowień umowy, pod kątem ich jednoznaczności, zgodności z dobrymi obyczajami oraz występowania rażącego naruszenia interesu konsumenta, jak również przy b) ocenie ewentualnych skutków abuzowości, w kontekście zasad proporcjonalności, równości i pewności prawa, wynikających z Konstytucji oraz celami dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich i polskich przepisów implementujących dyrektywę 93/13, Sąd ma obowiązek brania pod uwagę indywidualnych okoliczności dotyczących danego stosunku prawnego, w szczególności wiedzy i doświadczenia pożyczkobiorcy na dzień zawarcia umowy oraz świadomości w zakresie możliwych ryzyk związanych z zawieraną umową, w tym również informacji przekazanych na ten temat przez przedsiębiorcę – pożyczkodawcę, faktycznej alternatywy dla pożyczkobiorcy na dzień zawarcia umowy, gdyby chciał zawrzeć umowę bez kwestionowanych postanowień i całościowego wpływu, jaki ich wprowadzenie do umowy miało na interes konsumenta, faktycznej alternatywy dla pożyczkobiorcy na dzień zawarcia umowy polegającej na możliwości spłaty pożyczki bezpośrednio w walucie indeksacji już od momentu zawarcia umowy?, 8) czy stwierdzenie przez Sąd niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie pożyczki indeksowanej do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego

(kursu kupna i sprzedaży, tzw. klauzula *spreadu*), skutkuje również niezwiązaniem konsumenta normą, zgodnie z którą wartość wzajemnych świadczeń uzależniona jest od kursu waluty obcej (tzw. klauzula ryzyka) oraz czy niezwiązanie konsumenta klauzulą ryzyka skutkuje upadkiem umowy?

W ocenie powódki istnieje ponadto potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych, w szczególności art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 65 § 1 oraz § 2 k.c. w celu rozstrzygnięcia wątpliwości i usunięcia związanej z nimi rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych przez udzielenie odpowiedzi na następujące pytanie: a) czy interpretację pojęcia „postanowienie umowy” należy rozumieć rozszerzające jako całą jednostkę redakcyjną i obejmować nim automatycznie całą klauzulę uznaną za abuzywną, nawet jeśli faktycznie zarzut abuzywności dotyczy tylko jednego z unormowanych w danym postanowieniu aspektów, czy też zakres niezwiązania postanowieniem w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. powinien zostać ograniczony wyłącznie do tej części postanowienia i tego aspektu, który był przedmiotem badania pod względem abuzywności i niewątpliwie był objęty zgodnym zamiarem i świadomością konsumenta zawierającego umowę?, b) czy dokonując oceny w przedmiocie skutków abuzywności, Sąd powinien wziąć pod uwagę brzmienie przepisów prawa materialnego na dzień zamknięcia rozprawy, czy też na dzień zawarcia Umowy, mając na względzie cel przepisów regulujących skutki abuzywności oraz przepisów dyspozytywnych umożliwiających dokonanie wykładni w tym zakresie (art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c., w zw. z art. 3 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13)?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne; 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów; 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Na etapie rozpoznania wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (tzw. przedsądu) Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania, nie dokonując oceny podstaw kasacyjnych ani ich uzasadnienia.

Skarga kasacyjna została ukształtowana w Kodeksie postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Postępowanie kasacyjne przed Sądem Najwyższym nie stanowi postępowania instancyjnego w sprawie.

Niniejszy etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie obejmuje zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione. Stworzenie mechanizmu kontroli w ramach tzw. przedsądu umożliwiać ma stronie wnoszącej skargę kasacyjną przekonanie Sądu Najwyższego o istnieniu przesłanek, na których opiera się wstępne badanie skargi kasacyjnej pod kątem dopuszczenia jej do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06). Bez tej argumentacji skarga kasacyjna byłaby środkiem odwoławczym niezupełnym, a selekcja wnoszonych kasacji, dokonywana przez Sąd Najwyższy w ramach przedsądu nazbyt dowolna (postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 kwietnia 2006 r., II CSK 65/06; z 22 lutego 2007 r., II UZ 47/06, OSNP 2008, Nr 7-8, poz. 118).

Sąd Najwyższy nie zastępuje strony skarżącej i nie jest jego rolą poszukiwanie *ex officio* argumentów przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2007 r., I UZ 47/06, OSNP 2008, Nr 7-8, poz. 118). Uzasadnienie wniosku

o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi jej element samodzielny (wyodrębniony) i nie może być utożsamiany z innymi wymaganiami skargi kasacyjnej, w tym jej podstawami i ich uzasadnieniem (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16; z 8 stycznia 2019 r., IV CSK 243/18; z 11 maja 2022 r., I CSK 1468/22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez stronę skarżącą na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz – co istotne – uzasadnienia występowania w sprawie (zob. *inter alia* postanowienia Sądu Najwyższego z: 28 listopada 2003 r., II CK 324/03; 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07; 10 maja 2019 r., I CSK 627/18; z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18; z 29 listopada 2022 r., I CSK 4405/22). Nie stanowi w szczególności istotnego zagadnienia prawnego uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania problem prawny, którego wyjaśnienie nie miałoby żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (zob. zachowujące aktualność postanowienie Sądu Najwyższego z 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, Nr 15-16, poz. 243).

Zagadnienia prawne przedstawione w skardze kasacyjnej nie spełniają powyższego kryterium, skarżąca nie wykazała bowiem, że pozostają istotne z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, zaś jego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Nie jest rolą Sądu Najwyższego ani dokonywanie abstrakcyjnej wykładni prawa bez jej odniesienia do rozpoznawanej sprawy i wydanych przez sądy *meriti*, poddawanych kontroli w postępowaniu kasacyjnym rozstrzygnięć, ani też wyręczenie strony i poszukiwanie argumentacji, która, niewskazana w skardze, miałaby uzasadniać jej przyjęcie do rozpoznania z uwagi na istnienie związku między wskazaną przez skarżącą przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej a rozpoznawaną sprawą i jej rozstrzygnięciem. Nie jest również rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie

argumentów uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w treści uzasadnienia skargi, a zwłaszcza podstaw kasacyjnych, jeżeli strona nie powołała ich we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16; z 4 lipca 2017 r., III CSK 64/17; z 10 maja 2018 r., I CSK 800/17).

Z kolei powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, postanowienie Sądu Najwyższego z 8 lipca 2008 r., I CSK 111/08).

Skarga kasacyjna nie spełnia powyższego kryterium. Zawarty w niej wniosek oparty na potrzebie wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie został wadliwie sformułowany. Wskazanie różnych orzeczeń nie stanowi o istnieniu rozbieżności, które uzasadniają przyjęcie skargi do rozpoznania, bowiem nie wykazuje, czy i w jakim zakresie zawarte w nich rozstrzygnięcia lub oceny pozostają adekwatne w kontekście sprawy w postępowaniu kasacyjnym – w odniesieniu do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. konieczne jest wykazanie przez stronę skarżącą, że dokonanie wykładni jest niezbędne dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2016 r., I CSK 641/15), czego w niniejszej sprawie skarżąca nie dokonała. W tym zakresie wymagania są podobne do tych, które występują w przypadku zaoferowania przez stronę skarżącą do rozstrzygnięcia zagadnień, które w jej ocenie pozostają istotne. Nie jest rolą Sądu Najwyższego ani dokonywanie abstrakcyjnej wykładni prawa bez jej odniesienia do rozpoznawanej sprawy i wydanych przez sądy *meriti*, poddawanych kontroli w postępowaniu kasacyjnym rozstrzygnięć, ani też

wyręczenie strony i poszukiwanie argumentacji, która, niewskazana w skardze, miałyby uzasadniać jej przyjęcie do rozpoznania z uwagi na istnienie związku między wskazaną przez skarżącą przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej a rozpoznawaną sprawą i jej rozstrzygnięciem.

Skarżąca w niniejszej sprawie nie sprecyzowała, z czego wynika potrzeba wykładni wskazanych w skardze przepisów i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nie przedstawiła w odniesieniu do poruszanych problemów możliwych rozbieżnych interpretacji prawnych oraz racji jurydycznych stojących za każdą z nich. Skarżąca zaprezentowała abstrakcyjne stanowiska lub oceny formułowane w orzecznictwie, oczekując niejako od Sądu Najwyższego dokonania wykładni oraz oceny zasadności sformułowanych zagadnień i zajęcia zazwyczaj po raz kolejny stanowiska co do interpretacji norm prawnych, których wykładnia była już niejednokrotnie dokonywana w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a ponadto skarżąca powołała je bez wykazania ich umocowania w okolicznościach rozpoznawanej sprawy (co najwyżej odnosząc się do jej zdaniem błędnego stanowiska Sądu *ad quem*).

Nie jest rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie argumentów uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w treści uzasadnienia skargi, a zwłaszcza podstaw kasacyjnych, jeżeli strona nie powołała ich we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16; z 4 lipca 2017 r., III CSK 64/17; z 10 maja 2018 r., I CSK 800/17).

Nie stanowią też o potrzebie wykładni odmienne stanowiska sądów powszechnych, w szczególności, gdy wykładni ta, jak ma to miejsce w przypadku art. 385¹ § 1 k.c. jest już w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowana (zob.m.in wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22). Sama rozbieżność orzecznictwa nie może uzasadniać *per se* przyjęcia skargi kasacyjnej do

rozpoznania, bowiem to czyniłoby skargę kasacyjną niedopuszczalnym w polskim prawie instrumentem korygowania wszelkich możliwych ocen w zakresie interpretacji przepisów dokonywanej przez sądy *meriti*.

Reasumując, niezależnie od zasadniczej wadliwości sformułowanego wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, przedstawione w skardze zagadnienia nie mają waloru nowości i nie są istotne w przyjętym w dotychczasowym orzecznictwie rozumieniu. Nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 z późn. zm.).